

НАПРЯМ 5. МЕНЕДЖМЕНТ

Воловенко Вікторія Ігорівна

студентка,

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-566-5-24>

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ У АГРАРНОМУ СЕКТОРІ: АДАПТАЦІЯ ДО КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН

Аграрний сектор – це одна з галузей економіки, яка найбільше залежить від клімату тому потребує розробки та впровадження ефективної стратегії управління ризиками та адаптації заходів для забезпечення стійкості, конкурентноспроможності та стабільного розвитку в умовах мінливого клімату. Зміни у підвищенні температур, режимі опадів, почастишання екстремальних погодних умов прямо впливає на врожайність, якість продукції. Стабільність аграрного виробництва є ключовою для забезпечення продовольчої безпеки в країні та за її межами. Кліматичні ризики несуть прямі фінансові загрози для фермерів та агропідприємств, включаючи втрату інвестицій, зниження прибутковості, банкруство. Пристосування до кліматичних змін є невід’ємною частиною, переходу до сталого сільського господарства.

Мета – дослідити особливості управління ризиками аграрних підприємств.

У Стратегії адаптації змін до клімату сільського, лісового та рибного господарства до 2030 року зазначено, що питання наслідків змін клімату для України ще не достатньо вивчені. Але існують дослідження про впливи змін клімату в регіонах Центральної та Східної Європи, що і поширюються на Україну. Вони демонструють тенденцію до потепління протягом наступного століття. Одним із потужних джерел викидання парникових газів є від ґрунтів, ведення

землеробства і тваринництва – у визначенні МГЕЗК вони становлять 14% від загальнонаціональних викидів. [4].

Протягом своєї діяльності підприємство зіштовхується з різноманітними видами ризиків, які впливають на його життєдіяльність. Основним завданням у сфері управління ризиками є визначення сукупності дій, які допоможуть пристосуватися чи мінімізувати ризик. Основними методами з управління ризиками є страхування, оскільки під час страхування врожаю сільськогосподарських культур коштом страхових виплат у несприятливі роки відшкодовуються витрати на вирощування врожаю, забезпечується повернення кредитів шляхом страхування кредитних ризиків, а саме ризиків неповернення або часткового неповернення наданого кредиту внаслідок неплатоспроможності позичальника, що позитивно впливає на стійкість усього циклу сільськогосподарського виробництва. Але одним з основних недоліків традиційних видів страхування великих компаній є висока складність адміністрування ризиків, окрім цього традиційні страхові рішення не завжди можуть забезпечити достатню гнучкість при урахуванні особливості компанії. Іншим варіантом традиційного рішення можуть бути індексні рішення, мінімізують ризики аграріїв через інший підхід до визначення факту настання збитків та розміру компенсації. Вони використовують об'єктивні показники (індекси), пов'язані із погодними умовами, середньою врожайністю в певному регіоні, а не фактичні витрати конкретного господарства [1, с. 49].

Для вирішення проблем пов'язаних зі зміною клімату в аграрному секторі найбільш ефективною інновацією є впровадження адаптивних систем зрошення та технологій управління ресурсами на основі точного землеробства. Йдеться про виведення кліматостійких сортів сільськогосподарських культур селекціонерами та науково-дослідними установами у галузі сільського господарства. Окрім цього актуальним є забезпечення біологічного контролю, сівозміни, щоб зменшити шкідників і хвороб, застосовувати технологічно точне землеробство (наприклад: дистанційне зондування, ГІС-картографування та автоматизовані системи зрошення дозволять фермерам більш ефективно контролювати та управляти своїми посівами, покращити використання ресурсів і зменшити вплив на

навколишнє середовище). Державні органи, науково-дослідні установи, сільськогосподарські стейкхолдери повинні співпрацювати для розробки та впровадження кліматично-орієнтованої сільськогосподарської політики та практики, які повинні бути направлені на стійкість до змін клімату [3, с. 519]. Таким чином, інноваційні тенденції в аграрному секторі, пов'язаних із зміною клімату, мінімізують ризики шляхом підвищення стійкості сільськогосподарських систем до екстремальних погодних умов, зменшення залежності від непередбачувальних природних факторів та забезпечення фінансової стабільності виробників.

Диверсифікація ризиків – це процес розподіл ризиків на певні напрями. Це досягається шляхом вирощування кількох культур, розподіл землі на різні регіони, залучення різних джерел доходів. Такий підхід дає змогу зменшити впливи окремих ризиків підприємства та забезпечити стійкість до різних негативних факторів [5].

Заходи пристосування агропідприємств до змін клімату повинні, в першу чергу, потрібно враховувати локальні природньо-кліматичні умови, регіональні особливості, економічні можливості підприємства. Зазначене передбачає: застосування ґрунтозберігаючих технологій землеробства, таких як no-till або strip-till для зменшення інтенсивності обробки ґрунту; розроблення і застосування водозберігаючих технологій; компостування залишків рослин та інших органічних відходів для місцевої промисловості, вирощування ґрунтопокривних культур, таких як редька, гірчиця, які очищують ґрунт від шкідників та патогенних мікроорганізмів, зменшують водну ерозію [2, с. 2].

Отже, успішне управління кліматичними ризиками в аграрному секторі полягає в інтеграції превентивних адаптаційних заходів у повсякденну практику господарювання за активної підтримки наукової спільноти, яка має втілюватися, наприклад, в розробці та впровадженні нових, адаптованих до посухи та спеки сортів і гібридів сільськогосподарських культур, а з боку держави – запровадження програм фінансової підтримки, спрямованих на розвиток меліорації та зрошення.

Список використаної літератури:

1. Євтушенко Г., Тимків Н., Шешеня А. Особливості управління ризиками у аграрному секторі економіки. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2016. Вип. 17. С. 49–52
2. Козішкур С., Новачок А. Заходи адаптації агровиробництва до змін клімату. 2020. С. 2. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/111-1.pdf> (дата звернення 31.10.2025 р.).
3. Лапчинський В., Лакуста А., Хмелянчишин Ю. Вплив кліматичних змін на агрономію: оцінка та заходи адаптації. *Таврійський науковий вісник*. 2024. №137. С. 519. DOI: <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2024.137.60> (дата звернення 31.10.2025 р.).
4. Стратегія адаптації до змін клімату сільського, лісового та рибного господарств до 2030 року URL: https://www.uahhg.org.ua/wp-content/uploads/2019/08/83_29.05.19.pdf (дата звернення 31.10.2025 р.)
5. Ризики у аграрному секторі URL: <https://agro-business.com.ua/agro/kermo-kerivnyka/item/26758-efektyvni-metody-upravlinnia-ryzykam-u-v-ahrarnomu-sektori.html> (дата звернення 31.10.2025 р.).